

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Олена Супрун

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Анотація:

У статті розглянуто поняття інтерактивних методів навчання іноземної мови, досліджено закордонний досвід застосування таких методів для інтенсифікації навчання, з'ясовано принципи інтерактивного навчання. Проаналізовано переваги застосування інтерактивних методик, визначено роль викладача в інтерактивному навчанні. Наведено класифікацію форм і видів інтерактивного навчання та схарактеризовано особливості їх упровадження в процес викладання дисципліни «Іноземна мова» студентам немовних спеціальностей.

Ключові слова:

інтерактивні методи навчання; освітня реформа; інтенсифікація навчання; принципи інтерактивного навчання; комунікативні компетенції; кейс-метод; рольова гра; підготовка фахівців немовних спеціальностей.

Аннотация:

Супрун Елена. Использование интерактивных методов обучения в процессе преподавания иностранного языка студентам неязыковых специальностей.

В статье рассмотрено понятие интерактивных методов обучения иностранному языку, исследован зарубежный опыт применения таких методов для интенсификации процесса обучения, выявлены принципы интерактивного обучения. Проанализированы преимущества применения интерактивных методик, определена роль преподавателя в интерактивном обучении. Приведена классификация форм и видов интерактивного обучения и охарактеризованы особенности их внедрения в процесс преподавания дисциплины «Иностранный язык» студентам неязыковых специальностей.

Ключевые слова:

интерактивные методы обучения; образовательная реформа; интенсификация обучения; принципы интерактивного обучения; коммуникативные компетенции; кейс-метод; ролевая игра; подготовка специалистов неязыковых специальностей.

Resume:

Suprun Olena. The use of interactive methods of teaching foreign languages for students of non-linguistic specialties.

The article deals with the concept of interactive methods of teaching a foreign language, it investigates the foreign experience of using such methods for the intensification of education, and defines the principles of interactive learning. The advantages of using interactive methods are analyzed, the role of teacher in interactive learning is determined. The classification of forms and types of interactive learning is described and the experience of their introduction in the educational process in the teaching of the discipline "Foreign Language" for students of non-native specialties is described.

Key words:

interactive teaching methods; educational reform; intensification of teaching; principles of interactive learning; communicative competences; case-method; role-playing game; preparation of specialists of non-linguistic specialties.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України визначається в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності світової культури. У той час, як Україна прямує до відкритого демократичного суспільства, головною метою державної політики в галузі освіти постає створення умов для розвитку особистості й самореалізації кожного громадянина держави, що, своєю чергою, потребує оновлення змісту освіти й організації процесу навчання в закладах освіти, відповідно до демократичних цінностей.

Новітні світові стандарти в галузі освіти передбачають підготовку висококваліфікованих спеціалістів, що здатні інтегрувати отримані теоретичні знання та практичні уміння в єдине ціле. Саме тому процес навчання в закладах вищої освіти передбачає активність суджень, інтерпретацію конкретної ситуації і вимагає від студентів напруженої розумової роботи.

Основна стратегія сучасної освіти повинна бути зосереджена на самостійній діяльності студента, організації самонавчальних середовищ та експериментальної і практичної підготовки, де студенти мають змогу вибирати дії і виявляти

ініціативу, а також на створенні гнучких програм навчання, завдяки яким студенти можуть працювати в комфортному режимі.

Євроінтеграція освітнього процесу в Україні висуває більш суворі вимоги до рівня знань студентів вищих навчальних закладів, а кількість інформації, що постійно зростає, потребує опрацювання і втілення. Саме тому сьогодні особливого значення набуває використання інтерактивних методів навчання, які заохочують інтерес до професії, сприяють ефективному опануванню навчальних матеріалів, формуванню моделі поведінки, забезпечують високу мотивацію, командний дух і свободу висловлення думок і поглядів.

Актуальність порушеної теми зумовлена необхідністю застосування таких методів навчання, які дали б змогу студентам у стислі строки набути необхідних умінь і навичок, забезпечити високий рівень опанування матеріалу та ефективне закріплення його на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес науковців до інтерактивних методик навчання іноземної мови.

Значний внесок у розроблення цієї проблеми здійснили такі вчені, як Г. Брос, М. Кларен, Л. Пироженко, О. Пометун, Н. Суворова, Н. Фомін. Визначення сутності загальної методики навчання іноземної мови, а також класифікацію різних методик та оцінку їх ефективності для виконання навчальних завдань було зроблено в дослідженнях Й. Бермана, І. Беха, Л. Виготського, Л. Куликової, М. Левітова, А. Матвеевої, Д. Ольшанського, С. Рубінштейна, О. Скрипченко, О. Тарнопольського. Такі дослідники, як Р. Арнольд, А. Шелтен, И. Швейтцер, І. Вейдиг наголошують на необхідності застосування інтерактивних методів навчання іноземних мов для підготовки висококваліфікованих фахівців.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування переваг використання інтерактивних методів навчання іноземної мови та характеристика особливостей їх впровадження в процес навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні інтеграційні процеси в Україні визначаються в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності світової культури. У цьому контексті головною метою освіти стає створення належних умов для розвитку особистості, її творчої самореалізації, оновлення змісту освіти й організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей.

Упровадження європейських стандартів і приєднання українських закладів вищої освіти до Болонського процесу позитивно вплинули на реформу системи освіти в Україні. Цілком очевидно, що реформування освіти вимагає змін не тільки в організаційному плані, а й зсередини, зокрема змінюючи сам освітній процес, а також осучаснюючи методи і принципи навчання, адже форми, методи і принципи організації освіти залежать від потреб громадян країни, соціального попиту на ті чи ті навички і знання та рівень цих знань.

Інформаційне суспільство, інформація в якому миттєво поширюється, але й так само швидко застаріває, потребує від людини нових компетенцій. Процес навчання переорієнтовується з простого накопичення знань на формування потреби, умінь і навичок самостійно засвоювати нові знання, щоб забезпечити власну конкурентоздатність протягом усього життя.

Важливим інструментом на шляху до підготовки висококваліфікованих спеціалістів у будь-якій галузі є оволодіння іноземною мовою, адже воно є необхідним чинником для входження студентів у світовий простір і засобом

професійного розвитку з відповідного напрямку підготовки, відкриваючи для студентів вищих навчальних закладів можливість ознайомлення й безпосередньої участі в культурних, економічних, технологічних та інших досягненнях світової спільноти.

Сучасна особистісно-орієнтована освіта має відповідати природним здібностям студента, виховувати толерантність до інших культур, релігій, а також розвивати іншомовні компетенції як засіб освоєння нового в науці та технологіях. У законі України «Про освіту» підкреслюється, що «освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями» [8].

З огляду на це, методика викладання іноземних мов у вищій школі так само змушена переорієнтовуватись та змінювати прийоми і методи підготовки випускників вищих навчальних закладів. Традиційне ототожнення якості освіти із сумою знань, здобутих у процесі навчання, уже не актуальне. Сучасний світ вимагає набуття таких навичок і вмінь, як критичне мислення, самоосвіта й саморозвиток, незалежне ухвалення рішень, базування суджень на фактах, доказах, уміння знаходити зв'язки між явищами.

Унаслідок входження України в європейський і світовий освітній простір і розширення міжнародних, економічних та культурних зв'язків, виникло нове бачення основної мети, постала необхідність виділення ефективних методик викладання іноземних мов у закладах вищої освіти, що передбачає підготовку майбутніх кваліфікованих фахівців до ефективної міжкультурної комунікації [3, с. 177].

Отже, метою навчання іноземної мови в закладах вищої освіти є не лише оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, а й набуття професійно спрямованих компетенцій для успішного виконання подальшої професійної діяльності, що, своєю чергою, вимагає перегляду широкого кола методик і підходів до формування іншомовної компетенції у студентів немовних спеціальностей з неоднаковим рівнем вихідних знань.

Загальна стратегія навчання іноземних мов у вищій школі передбачає розвиток іншомовної

комунікативної компетенції в різних сферах спілкування. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти вимагають досягнення студентами достатнього рівня іншомовної комунікативної компетенції у сферах загальної та професійної комунікації [6, с. 14].

Проблема набуття іншомовних навичок студентами вищих навчальних закладів сьогодні перебуває в полі зору багатьох дослідників. Особливу увагу і науковці, і викладачі приділяють методам навчання і викладання іноземної мови. Як показує практика, здебільшого студенти немовних спеціальностей стикаються з труднощами спілкування іноземною мовою, що свідчить про недостатню ефективність традиційних методів навчання, адже вони не дають бажаних результатів. Ще кілька років тому метою занять з іноземної мови було вивчення загальнонаукової літератури. Однак із розвитком потреб суспільства змінювались акценти вивчення іноземних мов у вишах, унаслідок чого нагальною потребою стало застосування методів навчання, що сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності [12, с. 95].

Підвищення ефективності навчання іноземної мови відбувається завдяки нетрадиційному підходу до викладання. У навчальній діяльності як викладач, так і студент, щоб досягти високого рівня володіння іноземною мовою, мають бути активними, а навчання – інтерактивним, тобто будуватися на успішному виконанні спільних завдань, впливаючи на дії кожного й доповнюючи один одного.

Отже, сучасна система освіти висуває вимоги до підготовки висококваліфікованих спеціалістів, що зможуть гідно конкурувати на ринку праці, а також будуть мобільними між країнами і забезпечать економічний розвиток нашої держави. Це вимагає докорінної зміни застарілих методів навчання на користь таких, що сприятимуть всебічному розвитку природних здібностей студентів і створять умови для набуття іншомовних комунікативних компетенцій на високому рівні.

У загальній стратегії навчання іноземних мов у вищій школі міститься вимога щодо розвитку іншомовної комунікативної компетенції в різних сферах спілкування. Визначальним принципом цього підходу є орієнтація на оволодіння мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях [6, с. 12]. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти визначають основні напрями підготовки студентів як майбутніх фахівців, що передбачає досягнення студентами достатнього рівня іншомовної комунікативної компетенції у сферах загальної та професійної комунікації. У сфері вивчення іноземної мови

виокремлюють два види компетенцій: загальну та комунікативну.

Загальна компетенція складається зі здатності вчитися, екзистенціальної компетенції, декларативних знань, умінь і навичок. До складу комунікативної компетенції входять: лінгвістична (або комунікативна), соціолінгвістична та прагматична компетенції [6, с. 33].

У структурі комунікативної компетенції виділяють такі елементи: вербально-комунікативну компетенцію, тобто здатність опрацювати, групувати, запам'ятовувати інформацію, фактичні дані, застосовуючи мовні позначення; лінгвістичну компетенцію, що охоплює здатність розуміти, продукувати необмежену кількість коректних, з погляду мови, висловлювань на базі засвоєних мовних знаків і правил їх поєднання; вербально-когнітивну компетенцію, тобто вміння враховувати під час мовленнєвої комунікації контекстуальну доречність і вживання мовних одиниць для реалізації пізнавальної та комунікативної функцій; метакомунікативну компетенцію, яка означає здатність володіти понятійним апаратом, необхідним для аналізу засобів мовленнєвого спілкування та їх оцінки [4, с. 19].

Зауважимо, що система освіти побудована за таким принципом, який передбачає засвоєння матеріалу з першого разу, адже на кожен тему відведено обмежену кількість годин. Це створює стресові умови навчання, особливо в різнорівневих групах, оскільки більш слабкі студенти відчувають себе невпевнено і, як наслідок, гірше засвоюють матеріал або не засвоюють його зовсім. Тому більшу увагу слід приділяти покращенню якості роботи під час аудиторних занять, зокрема її інтенсифікації, що дасть змогу студентам краще засвоїти знання та набути необхідних навичок.

Інтерактивне навчання дає змогу різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття, дії. Цілком очевидно, що мінімальних результатів можна досягти за умов пасивного навчання, а максимальних і найкращих – із застосуванням інтерактивних методів [1].

Отже, упровадження методів інтерактивної діяльності в процес викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей дає змогу значно збільшити обсяги мовної та комунікативної практики, досягти належного засвоєння матеріалу учасниками інтерактивного спілкування, а також виконати ряд виховних завдань. Викладач є організатором індивідуальної, творчої діяльності студентів, а

не просто носієм знань, що сприяє особистісному розвитку студентів.

Застосування інноваційних технологій та інтерактивних методів у процесі викладання дисципліни «Іноземна мова» цілком відповідає вимогам сучасної системи вищої освіти та загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти й загалом може мати позитивні наслідки під час підготовки спеціалістів немовних спеціальностей.

Інтерактивне навчання – це особлива форма організації пізнавальної діяльності, що передбачає створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, тобто інтерактивний означає «здатний до взаємодії, діалогу». Серед принципів інтерактивного навчання слід виокремити такі: принцип активності (залучення усіх учасників до активного спілкування, обговорення й виконання завдань); принцип зворотного зв'язку (заохочення до обговорення); принцип експерименту (спонукання до пошуку нових шляхів виконання поставлених завдань); принцип довіри (розвінчання стереотипу пасивного учня, який сприймає готову інформацію від учителя); принцип рівності поглядів (не нав'язування власної позиції).

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес характеризується постійною, активною, позитивною взаємодією всіх студентів у різних формах комунікативних ситуацій: колективне, групове, індивідуальне навчання, навчання у співпраці, коли студенти виступають рівноправними учасниками взаємодії із викладачем. У результаті організації навчальної діяльності за таких умов створюється атмосфера співробітництва, підтримки й толерантності. Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів, їх правильній організації у студентів зростає інтерес до процесу навчання [13].

У різних країнах світу з успіхом застосовують елементи деяких інтерактивних методик. Упровадження інтерактивних засобів навчання забезпечує розвиток таких важливих навичок, як комунікабельність, вміння налагоджувати співпрацю, здатність формулювати власну думку, йти на поступки тощо. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, конструктивно мислити, ухвалювати зважені рішення. Це навчання, занурене у спілкування, діалогове навчання.

Інтерактивні методи навчання цілком відповідають вимогам до організації навчального процесу, а саме: до роботи залучають усіх студентів групи; студенти вчаться працювати

в групі (команді); формується позитивне ставлення до опонента; кожен має можливість висловити власну думку; за короткий час вдається засвоїти багато нового матеріалу; формуються навички толерантного спілкування, вміння аргументувати власний погляд, знаходити альтернативне розв'язання проблеми.

Різні форми інтерактивного навчання дають змогу створити комфортні психологічні умови для засвоєння інформації, завдяки чому кожен студент зможе реалізувати свої потенційні можливості. В основі такого навчального процесу – співпраця та ефективне спілкування, яке передбачає розвиток творчого мислення студентів, спільний підхід до розв'язання проблем, здатність виділяти основне, досягати поставлених цілей, планувати спільну діяльність, бути відповідальними, розширяти кругозір. Значно поліпшується не тільки запам'ятовування матеріалу, а й окреслюються перспективи його використання в повсякденному житті.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, створення проблемних ситуацій. Призначення такого навчання полягає в тому, щоб, по-перше передати знання, по-друге, усвідомити цінність інших людей. Проте особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що за умови правильного, спланованого та систематичного застосування таких методів студенти навчаються ефективної роботи в колективі через оволодіння іноземною мовою. А саме ці навички будуть корисними для застосування в подальшій професійній діяльності.

Інтерактивне навчання передбачає переосмислення ролі викладача в навчальному процесі, адже завдання, що стоять перед викладачем, суттєво змінюються. Викладач, який використовує інтерактивне навчання, змушений замислитися над тим, як вчити. Він організовує навчальний процес, намагаючись бути посередником між стандартами освіти, навчальними матеріалами і студентом.

Викладач в інтерактивному навчанні є не тільки носієм інформації і певної суми знань, які він повинен передати студентові, а має постійно й активно стимулювати його до самостійної творчої роботи, виконуючи роль проєктувальника і консультанта. Крім того, інтерактивна діяльність передбачає організацію і розвиток такого спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного виконання загальних, але значущих для кожного учасника завдань, адже студенти не матимуть достатньо практики, якщо просто розмовлятимуть з викладачем або будуть просто слухати його [11, с. 15].

Інтерактивне навчання стимулює залучення студентів до занять і сприяє підвищенню їхньої мотивації, допомагаючи їм переконатись в актуальності теми, що вивчається й збільшуючи їхню активність. Викладач стає основним каталізатором взаємодії зі своїми учнями, і він може досягти успіху лише за умови добре організованого процесу навчання.

Безперечно, інтерактивне навчання є викликом для викладача, оскільки традиційне навчання, в якому переважає вербальний підхід і запам'ятовування навчального матеріалу, цілком замінюється іншими видами діяльності. Сутність інтерактивного навчання полягає в реальних, інтенсивних умовах сприйняття інформації студентом; це гіперактивний соціальний процес, коли студент, так би мовити, стає творцем живої інформації, яку грамотно спрямовує педагог для отримання найкращих результатів у процесі гармонійного засвоєння знань за їх відповідності потребам сучасної освіти.

Водночас студент і викладач виступають рівноправними суб'єктами навчального процесу. Інтерактивне навчання виключає домінування будь-якого учасника, його думки, погляду над іншими учасниками, але має враховувати конкретний досвід і його практичне застосування. Під час такого діалогового навчання студенти вчать критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин і відповідної інформації, зважаючи на альтернативні думки, ухвалювати виважені рішення, брати участь у дискусії, спілкуватися з іншими людьми.

Отже, викладач у процесі інтерактивного навчання виступає як:

- організатор процесу навчання (необхідно ретельно спланувати кожен вид діяльності так, щоб кожен учасник навчального процесу почувався важливою ланкою в досягненні окресленої викладачем мети);

- консультант (викладач аналізує потреби студента або групи і надає поради щодо подолання певних труднощів у процесі досягнення цілей навчання);

- посередник, що створює умови для розкриття потенціалу кожного студента;

- наставник, який заохочує студентів працювати, щоб досягти найкращих результатів.

Отже, важливими складниками процесу навчання є зв'язки між студентами, їхня взаємодія і співпраця. Найкращі результати навчання досягаються взаємними зусиллями учасників процесу навчання, і саме студенти беруть на себе відповідальність за результати навчання. Викладач, зі свого боку, виступає

засобом стимулювання й урегулювання комунікативної діяльності студентів.

Класифікація інтерактивних методів навчання є однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти і привертає увагу багатьох учених. Сьогодні дослідники пропонують декілька класифікацій інтерактивних методів навчання, проте жодна з них не є вичерпною. Крім того, наявні класифікації не відображають такої особистісної функції, як самореалізація.

Різноманітні методи інтерактивного навчання можна поділити на дві великі групи: групові та фронтальні. Перші передбачають взаємодію учасників у малих групах, інші – спільну роботу та комунікацію всієї групи.

На базі комунікативної функції інтерактивні методи поділяють на дискусійні (діалог, групова дискусія, опрацювання та аналіз життєвих ситуацій); ігрові (дидактичні ігри, творчі ігри, ділові, рольові ігри, контрігри тощо); психологічні (сенситивний і комунікаційний тренінг, емпатія) [11].

За кількістю учасників виокремлюють такі інтерактивні методи навчання: кооперативне; колективно-групове; ситуативне модулювання (навчальні ігри); опрацювання дискусійних питань [9].

Ще одна класифікація враховує діалогічну взаємодію в навчальній діяльності. Згідно з нею, серед інтерактивних методів навчання виділяють: інформаційні (обмін матеріальними або духовними цінностями), які, своєю чергою, поділяються на слухові, зорові та кінестетичні; пізнавальні (спосіб здобуття нових знань, набуття нових умінь і навичок); мотиваційні (створення таких умов, щоб кожний учасник зрозумів власну позицію у взаємодії); регулятивні (визначення певних правил для здійснення взаємодії) [8].

Найбільш наближеною до викладання іноземної мови в закладах вищої освіти є класифікація інтерактивних методів навчання відповідно до комунікативної функції, тобто набуття вмінь і навичок підтримувати діалог, бути активним у діалогічному мовленні [5]. У цьому контексті виокремлюють такі методи:

- колективний, або груповий (навчання студентів у малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання викладач керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Кооперативне навчання відкриває для студентів можливість співпраці зі своїми ровесниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню особистостями вищих результатів засвоєння знань і набуття вмінь. Така модель легко та ефективно поєднується із традиційними

формами та методами навчання і може застосовуватися на його різних етапах);

– діалогічний (різні види ігрових ситуацій, з якими фахівець може зіткнутися в реальному житті в іншомовній країні. Створення таких ситуацій ознайомлює зі специфічним лексичним матеріалом певної галузі, допомагає сформувати впевненість, розвиває навички переконання);

– пошуковий (створення проблемної ситуації, яка вимагатиме активних дій пошукового характеру для виконання певного завдання). На нашу думку, цей метод дає змогу подолати проблеми врахування ментальних особливостей іншомовної культури. Студент повинен уміти долати будь-які перешкоди за допомогою пошуку відповідних дій до певної ситуації, володіти навичками самореалізації в іншомовному середовищі, стати нерозривним ланцюгом тієї культури;

– акторсько-творчий (створення гуртка або театру для розвитку творчих здібностей і навичок емоційного характеру). Використання цього методу допомагає формувати майстерність викладу матеріалу на відповідному емоційному рівні, підтримувати діалогічне мовлення та розвивати пам'ять);

– консультаційно-пізнавальний (використовується за допомогою ІКТ з використанням інтернет-ресурсів). За допомогою цього методу відбувається живе спілкування з носіями мови, у процесі якого студенти можуть отримати консультацію з того чи іншого питання або одержати нову інформацію.

Отже, наведена класифікація містить інтерактивні методи, які, на нашу думку, варто використовувати під час викладання іноземної мови, оскільки вони спрямовані на розвиток комунікативної функції і водночас сприяють розвитку творчого підходу та позитивних емоцій у процесі спілкування, руйнують бар'єр нерішучості й сором'язливості під час набуття навичок підтримки діалогічного мовлення й переконання суб'єкта в раціональності його думки, ознайомлюють з культурою та побутом іншої держави, залучають до пошукової діяльності, допомагають подолати морально-психологічне навантаження під час перебування в іншомовному середовищі.

На сьогодні в закладах вищої освіти активно застосовують велику кількість інтерактивних методів, наприклад, тренінги, ситуативні завдання, майстер-класи, прес-конференції, тестування, кейс-методи, ігрове навчання, круглі столи, мультимедійні практичні заняття, електронні навчальні видання. На практичних і лабораторних заняттях з іноземної мови переважно використовуються індивідуальні

роздаткові матеріали, відео, аудіо-, комп'ютерна техніка (для проведення фокус-групи) тощо. Усе це допомагає формуванню професійного потенціалу майбутніх фахівців.

Найбільш ефективними в практиці викладання іноземної мови студентам немовних, зокрема економічних, спеціальностей у ТДАТУ виявились такі інтерактивні методи: рольова гра, кейс-метод, метод дискусії та проектний метод.

Рольова (ділова) гра – це унікальний механізм накопичення та передачі людиною набутого досвіду. Угрі актуалізується, знаходить свій поведінковий вияв активна позиція її учасників. Ділова гра сьогодні – це імітація професійної діяльності. Характерні ознаки ділових ігор такі: наявність проблеми, мети, завдань; скорочення масштабу часу; розподіл і розігрування ролей; наявність ситуацій, що послідовно розв'язуються, кількох ситуацій, кількох етапів гри; формування самостійних рішень студентів; наявність системи стимулювання; урахування можливих перешкод; об'єктивність оцінки результатів гри; підбиття підсумків.

Приєм рольової гри має безсумнівну цінність, адже рольова гра сприяє ефективному засвоєнню матеріалу й підвищенню навчальної мотивації. Упровадження ділових ігор у навчальний процес виконує такі завдання: розвиває практичне мислення студентів, уміння аналізувати ситуацію, ухвалювати конструктивні рішення; змістом ділових ігор є імітація умов певної ситуації, її динаміки, а також діяльність і взаємні стосунки зайнятих у ній осіб; виконуючи вимоги гри, її учасники приймають професійні норми спілкування.

Чималий інтерес серед студентів викликає застосування кейс-методів. Кейс-метод трактується як метод активного проблемно-ситуативного аналізу, заснований на навчанні шляхом розв'язання конкретних задач-ситуацій, тобто кейсів. Іншими словами, кейс – це події, що відбувалися в певній сфері діяльності в реальному житті, опис яких наводиться з метою створення дискусії в процесі навчання. У такий спосіб студентів підштовхують до активного аналізу ситуації, до обговорення та ухвалення рішення.

У процесі вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови кейс-метод є надзвичайно важливим і доречним, оскільки дає змогу студентам зануритись у ситуацію, що відповідає їхній спеціальності, і продемонструвати на практиці свої знання як профільних предметів, так і володіння англійською мовою. Зауважимо, що студенти позитивно ставляться до кейс-стаді, адже така особливість цього методу, як відсутність однозначного розв'язання проблеми, дає змогу всім учасникам, присутнім в аудиторії,

виявити самостійність та ініціативність у процесі виконання поставленого завдання, обґрунтувати власну думку, спираючись на свій запас теоретичних і практичних знань. Ґрунтовне осмислення та аналіз ситуацій, пошук варіантів розв'язків суттєво впливають на професіоналізацію, формування інтересу та позитивну мотивацію студентів. Водночас відбувається тренування навичок спілкування іноземною мовою у сфері професійної діяльності, виявляється мовленнєва самостійність (реалізація комунікативних умінь і мовленнєвих навичок).

Завдання навчальної дискусії полягає: у поглибленні знань з теми, що розглядається; у виявленні суперечливих, заплутаних питань; у розвитку вмінь учасників дискусії аргументовано обстоювати власну думку й уважно вислуховувати думку опонентів; у формуванні культури обговорення суперечливих питань. За допомогою дискусії можна навчити студентів логічно викладати свої думки, а найголовніше – дати їм змогу доказово обстоювати свій погляд, у відкритій суперечці обґрунтовувати правдивість своїх переконань, що значно покращує засвоєння та розуміння навчального матеріалу.

Проектне навчання можна розглядати як досить сучасний метод забезпечення ефективного навчального процесу. Під час застосування цього методу студенти можуть набути різних навичок, працюючи над певним завданням чи темою. Основою цього методу є самостійне навчання студента, викладач лише сприяє процесу навчання «ззовні».

Вибір того чи того типу проекту обумовлений метою заняття, його змістом, складом учасників, характером взаємовідносин у групі, потенційними можливостями студентів. Найбільш цікавим, на нашу думку, є творчий проект, адже він створює умови для розвитку креативності здобувачів вищої освіти, їхньої індивідуальності. Проект такого типу передбачає тільки формулювання проблеми викладачем, а хід її розв'язання залежить від ініціативи, творчості самих здобувачів вищої освіти.

Теми проектів найчастіше стосуються конкретного практичного питання, що є актуальним для реального життя, майбутньої

професійної діяльності. Це вимагає використання студентами знань з різних галузей, стимулює системне творче мислення, розвиток навичок дослідницької роботи. В основі проектно-технології – розвиток пізнавальної та дослідницької діяльності студентів, умінь конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвивати творчі здібності.

До того ж результати проектного дослідження подаються у формі презентацій, що вимагає оволодіння сучасними мультимедійними технологіями, які сьогодні стали невіддільним складником не тільки повсякденного життя, а й навчального процесу. Використання інноваційних технологій може не тільки пришвидшити, а й покращити процес навчання, модернізувати його. Навчання іноземної мови за допомогою інноваційних технологічних засобів зумовлено насамперед соціальними потребами в спеціалістах різних галузей із високим професійним рівнем знань англійської мови, що, своєю чергою, спонукає до більш активного та цілеспрямованого її вивчення.

Висновки. Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їхньою перевагою є те, що студенти опановують усі рівні пізнання (знання, розуміння застосування, оцінка) і кількість тих, хто свідомо засвоює навчальний матеріал, у групах збільшується. Студенти займають активну позицію щодо здобуття знань, підвищується їхній інтерес до них. Значно зростає особистісна роль викладача – він виступає лідером, організатором. Завдяки інтерактивним методам навчання, студенти та викладач стають рівноправними суб'єктами процесу навчання, взаємодіючи між собою. Така робота допомагає студентам розвивати критичне мислення, аналізувати отриману інформацію, брати участь у різноманітних дискусіях, ухвалювати рішення на основі попереднього обговорення та активно спілкуватися з іншими учасниками інтерактивного процесу. Отже, застосування інтерактивних методів навчання у вищих навчальних закладах дає змогу якісно підвищити рівень процесу навчання, сприяє кращому засвоєнню студентами знань і мотивує їх до поглибленого вивчення дисципліни.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Н. О. Використання інтерактивних методів навчання у закладах вищої освіти. *Інтерактивний освітній простір ЗВО: матеріали міжвузівського науково-практичного вебінару* (м. Вінниця, 23 березня 2018 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 92 с. С. 7–10.
2. Бойчук Ю. Д. Компетентнісний підхід як основа модернізації сучасної освіти. *Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти: наук. метод. журн.* Чернівці: Черемос, 2013. Вип. 13. С. 130–135.

References

1. Andruschenko, N.O. (2018) The Use of interactive teaching methods in higher education institutions. *Interaktyvnyi osvittii prostir ZVO: materialy mizhvuzivskoho naukovo-praktychnoho vebinaru*. Vinnytsia, 7–10. [in Ukrainian]
2. Boichuk, Y.D. (2013) Competency approach as a basis for modernization of modern education. *Osvittii prostir. Hlobalni, rehionalni ta informatsiini aspekty : nauk. metod. zhurn.* Chernivtsi: Cheremosh, 13, 130–135. [in Ukrainian]

3. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник / Степко М.Ф., Боллобаш Я. Я. та ін.; за ред. В. Г. Кременя. Київ: МОН, 2004. 288 с.
4. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований. *Иностранные языки в школе*. 1985. № 2. С. 17–24.
5. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів. *Освіта регіону: український науковий журнал*. 2013. № 1. С. 251.
6. Еримбетова С., Маджуга А. Г., Ахметжан Б. Использование интерактивных (диалоговых) технологий обучения в процессе творческого саморазвития личности учащегося. *Вестник высшей школы «Альма-Матер»*. 2003. № 11. С. 48–52.
7. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 73 с.
8. Закон України про вищу освіту: за станом на 1 липня 2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38.
9. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Електронне наукове фахове видання / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: д. техн. н., проф. член-кор. АПН України В. Ю. Биков. 2011. № 6. Т. 26. С. 86–92.
10. Кучина В. С. Принципи інтерактивного навчання іноземних мов та їх відповідність вимогам кредитно-модульної системи освіти у ВНЗ України. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2010. № 7. С. 156–165.
11. Овчаренко Л. Р. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2016. Вип. 11. С. 104–110.
12. Остапчук Д., Мирончук Н. М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць* / за заг. ред. д. пед. н., проф. С. С. Вітвицької, к. пед. н., доц. Мирончук. С. 140–143.
13. Пассов Е. И. Концепция коммуникативного обучения иноязычной культуре в средней школе. Москва: Просвещение, 1993. 125 с.
14. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / Пометун О. І., Пироженко Л. В.; за ред. О. І. Пометун. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.
15. Шварп Н. В. Упровадження інтерактивних методів навчання у підготовку майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 40(2). С. 266–271.
16. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посібник. Київ: ВД «Персонал», 2009. 80 с.
3. Dudikova, L. (2013) Modern approaches to teaching foreign languages at non-philological specialties of higher educational institutions. *Ukrainskyi naukovyi zhurnal "Osvita rehionu"*, 1, 251. [in Ukrainian]
4. Erimbetova, S., Madzhuga, A., Akhmetzhan, B. (2003) Use of interactive (interactive) learning technologies in the process of creative self-development of the student's personality. *Vestnik vysshei shkoly "Alma-Mater"*. 11, 48–52. [in Russian]
5. Gez, N.I. (1985) Formation of communicative competence as an object of foreign methodological research. *Inostrannye jazyki v shkole*, 2. Moscow, 17–24. [in Russian]
6. Koval, T.I., Bykov, V.Y. (Ed.) (2011) Interactive technologies of teaching foreign languages in higher educational institutions. *Int. inform. tekhnologii i zasobiv navchannia APN Ukrainy, Un-t menedzhmentu osvity APN Ukrainy (vol.4)*, 86–92. [in Ukrainian]
7. Kuchina, V.S. (2010) Principles of interactive learning of foreign languages and their compliance with the requirements of the credit-module system of education in higher educational institutions of Ukraine. *Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvymy potrebami*. 7, 156–165. [in Ukrainian]
8. Law of Ukraine "On Higher Education". (2014). *The Law of Ukraine "On Higher Education"*. In: Basic Codes and Laws of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian]
9. Nikolaieva, S.Y. (2003) Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian]
10. Ostapchuk, D., Myronchuk, N.M., Vityvtska, S.S. (Ed.) Interactive teaching methods in higher education institutions. *Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom : zbirnyk naukovykh prats*. 140–143. [in Ukrainian]
11. Ovcharenko, L.R. (2016) *Formation of foreign-language communicative competence of students of non-language specialties*. 11, 104–110. [in Ukrainian]
12. Passov, E.I. (1993). *The concept of communicative learning foreign culture of secondary school*. Moscow. [in Russian]
13. Pomietun, O.I., Pyrozhenko, L.V. (2004). *Contemporary lesson. Interactive Learning Technologies*. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian]
14. Shvarp, N.V. (2013) Implementation of interactive teaching methods in training of future specialists in higher educational institutions. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Pedahohika i psykhohihiia*. 40(2), 266–271. [in Ukrainian]
15. Stepko, M.F., Boliubash, Y.Y., Kremen V.G. (Ed.) (2004). *Higher education of Ukraine and Bologna process*. Kyiv. [in Ukrainian]
16. Yahodnikova, V.V. (2009). *Interactive forms and methods of teaching in high school*. Kyiv: DP "Vyd. dim "Personal". [in Ukrainian]

Рецензент: д-р пед. наук, професор Москальова Л.Ю.

Відомості про автора:
Супрун Олена Миколаївна
 olena.suprun@tsatu.edu.ua
 Таврійський державний агротехнологічний
 університет імені Дмитра Моторного
 пр. Б. Хмельницького, 18, м. Мелітополь,
 Запорозька обл., 72310, Україна

Information about the author:
Suprun Olena Mykolaivna
 olena.suprun@tsatu.edu.ua
 Dmytro Motomyi Tavria
 State Agrotechnological University
 18 B. Khmelnytskyi Ave., Melitopol,
 Zaporizhia region, 72310, Ukraine

doi:

doi:

Матеріал надійшов до редакції 14. 05. 2019 р.
 Прийнято до друку 10. 06. 2019 р.

Received at the editorial office 14. 05. 2019.
 Accepted for publishing 10. 06. 2019.